

taalcultuur

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

Vergadertalen

Limburg is een grensprovincie bij uitstek. Het maakt deel uit van maar liefst vier Euregio's. Drie van die Euregio's zijn naar de grote rivieren genoemd: Maas-Rijn, Rijn-Waal, Rijn-Maas-Noord en Euregio Benelux Middengebied. In die Euregio's overleggen bestuurders uit Duitsland, Nederland en België regelmatig met elkaar. In welke taal of talen doen ze dat?

Lonne Snijkers observeert voor haar scriptieonderzoek een aantal gezamenlijke Nederlandse en Duitse grensoverschrijdende vergaderingen. Zij interviewt de aanwezige bestuurders over hun taalkeuze. Er blijkt een taalafspraken van bovenaf gemaakt te zijn: in het overleg spreekt iedereen zijn of haar eigen taal. Maar hoe pakt zo'n taalafspraken in de praktijk uit?

In een Euregio Maas-Rijn-overleg over grensoverschrijdend vervoer in Aken treedt een probleem op. Een Duitse vertegenwoordiger heeft moeite met het verstaan van het Nederlands. De voorzitter van de vergadering lost dit op door in het Duits samen te vatten wat er in het Nederlands gezegd is.

In een conferentie van de Euregio Maas-Rijn in C-Mine Genk met als thema grensarbeid en werkgelegenheid opent de Belgische voorzitter in vier talen: Duits, Nederlands, Frans en Engels. De gedeputeerde van de Provincie Limburg (B) heet iedereen in het Nederlands welkom. Daarna introduceert de voorzitter een spreker uit Duitstalig België met een PowerPoint in het Engels. Deze spreker geeft echter zijn lezing in het Duits en gebruikt daarbij een Duitstalige PowerPoint. Aan het einde van deze bijeenkomst houdt een journalist een gesprek in het Nederlands met twee Europarlementariërs van wie één Belg en één Nederlander. Na het gesprek stelt het publiek vragen. De eerste vraag is in het Nederlands en de Belgische Europarlementariër antwoordt in het Nederlands. De tweede vraag is in het Duits. Dezelfde Europarlementariër antwoordt in het Duits. Een derde vraag is in het Frans. De Nederlandse Europarlementariër geeft aan niet zo goed te weten wat precies de taalafspraken is,

maar kondigt aan in het Nederlands te antwoorden. De Belgische Europarlementariër neemt het gesprek over in het Frans, maar kiest halverwege voor het Nederlands. De Europarlementariërs spreken goed Duits en Frans en antwoorden dus in de taal van de vragenstellers.

Voor een conferentie van sociaal-democratische partijen uit de Euregio Maas-Rijn in Aken is eerder aan de werkgroepen en sprekers een mail rondgestuurd met de boodschap dat iedereen in de eigen taal

kan spreken waaronder het dialect. Gedurende de conferentie spreken alle Duitse sprekers in het Duits. Een Nederlandse spreker spreekt in het Nederlands en een andere spreekt in het Heerlens dialect. Meerdere Duitse aanwezigen verstaan het Nederlands en Heerlens dialect maar moeizaam. Niet alle geïnterviewden zijn positief over de gemaakte taalafspraken. De Nederlandse aanwezigen begrijpen niet waar

TAALCULTUUR

LEONIE CORNIPS

l.cornips@mgl.nl

om een meertalige Nederlander Nederlands of een dialect bezigt als de meerderheid van de aanwezigen toch Duitstalig is.

Vanzelfsprekend is een onderzoek als dit beperkt, want Lonne heeft niet een heel lange periode kunnen observeren. Ook heeft zij niet alle aanwezige bestuurders kunnen interviewen. Maar toch zijn er verrassende uitkomsten. Een taalafspraken van bovenaf zorgt ervoor dat sprekers comfortabel in hun eigen taal kunnen spreken. Het zijn de luisteraars die moeite moeten doen om alles te begrijpen. Als dat niet lukt, is ingrijpen nodig. Maar een taalafspraken van bovenaf wekt ook irritatie op. Waarom niet spreken in de taal van de ander als de spreker taalvaardig genoeg is en zeker als de ander de meerderheid van de aanwezigen betreft? Het meest opvallende, zo concludeert Lonne terecht, is dat het Engels alleen schriftelijk in PowerPoint-slides voorkomt, maar nauwelijks als spreektaal. En dat in een tijd waarin velen zich over de verengelsing van de samenleving zorgen maken of daarover mopperen.

L. Snijkers, Grensoverschrijdende communicatie in Zuid-Limburg, Master scriptie Universiteit Utrecht & Meertens Instituut.